

Commissie Mijnbouwschade

Werkwijze voor externe deskundigen

Status:

Definitief 25-1-2023

Inhoud

Inleiding.....	4
1 Opname van de schade	5
1.1 Doel van de schadeopname.....	5
1.2 Voorbereiding van het schadedossier	5
1.3 Introductie aan schademelder	6
1.4 Afstemming en rolverdeling externe deskundige-zaakbegeleider	6
1.5 Werkwijze schadeopname.....	6
1.6 Acut onveilige situaties	7
1.7 Nader onderzoek	7
1.8 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	7
1.9 Schademelding door een eigenaar van appartementsrechten	8
1.10 Schademelding door een Vereniging van Eigenaren (VvE).....	8
1.11 procedure uit artikel 7	9
1.12 Arbo, veiligheid, hygiëneprotocol voor schadeopname bij agrarische bedrijven, coronaprotocol	9
2 Toetsing van de schade aan eerdere melding.....	10
2.1 Informatieverstrekking vanuit de Commissie Mijnbouwschade over eerder behandelde schades.....	10
2.2 Hardheidsclausule / beëindigde procedure andere instantie/organisatie.....	10
2.3 Identificatie als eerder behandelde schade.....	10
3 Causaal verband tussen de schade en bodembeweging door mijnbouw	12
3.2 Gegevens over de trillingssnelheid als gevolg van geïnduceerde bevingen.....	12
3.4 Gegevens om andere vormen van bodembeweging te kwantificeren.....	12
4 Vaststelling van de omvang van de schade	13
4.1 Uitgangspunten.....	13
4.1.1 Schadedatum	13
4.1.2 Materiële schade en gevolgschade.....	13
4.1.3 Reeds herstelde schade	13
4.2 Schadecalculatie.....	13
4.2.1 Wijze van schadebegroting fysieke schade.....	13
4.2.2 Toerekening van de schade	14
4.2.2.1 Schadebegroting niet eerder behandelde, verergerde schade	14
4.2.2.2 Schadebegroting voor eerder behandelde, verergerde schades.....	14
4.2.2.3 Schadecalculatie voor schade die eerder behandeld is door de Commissie Mijnbouwschade.....	15
4.2.2.4 Schadebeperkingsplicht	15
4.3 Sloop en nieuwbouw	15

4.4	Schadevergoeding en btw.....	16
4.5	Wettelijke rente	16
5	Bijzondere situaties.....	17
5.1	Nader onderzoek van externe deskundige	17
5.1.1	Op initiatief van de externe deskundige	17
5.1.2	Naar aanleiding van een zienswijze van de schademelder of op verzoek van de Commissie Mijnbouwschade	17
5.2	Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?.....	17
5.2.1	Aanvullende schade gemeld vóór uitbrengen deskundigenrapport	18
5.2.2	Aanvullende schade gemeld ná uitbrengen deskundigenrapport maar vóór definitief advies	18
5.2.3	Aanvullende schade gemeld ná definitief advies.....	18
5.3	Nader deskundigenrapport (in een addendum of herzien deskundigenrapport) naar aanleiding van administratieve controle	18
Bijlage 1	Begripsbepalingen.....	20
Bijlage 2	Coronaregels huisbezoek	21
Bijlage 3	Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee	21
Bijlage 4	Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten	24

Inleiding

Dit document bespreekt de wijze waarop externe deskundigen die door de Commissie Mijnbouwschade worden ingeschakeld te werk dienen te gaan bij hun onderzoek ter plaatse naar de vragen of er is schade is, wat de oorzaak van de schade en of er een oorzakelijk verband bestaat met mijnbouwactiviteiten. Dit is de praktische uitwerking.

De Commissie Mijnbouwschade schakelt onafhankelijke en onpartijdige externe deskundigen in (hierna te noemen 'de externe deskundige') om zich te laten adviseren over bij haar ingediende schademeldingen. Het advies van de externe deskundige vormt de basis voor het antwoord dat de Commissie Mijnbouwschade geeft op de vraag of, en zo ja voor welk bedrag, de schademelder aanspraak maakt op een vergoeding voor de schade die is ontstaan aan een gebouw ten gevolge van bodembeweging die veroorzaakt is door de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk.

De externe deskundige is uiteraard, gelet op zijn onafhankelijke en onpartijdige positie, vrij in de inhoud van het advies dat hij de Commissie Mijnbouwschade geeft. Wel geeft de Commissie Mijnbouwschade door middel van dit document richtlijnen voor de wijze waarop de schade moet worden opgenomen én hoe – op een aantal onderwerpen – de Commissie Mijnbouwschade invulling wenst te geven aan haar taak om de schade op voortvarende, eenduidige en rechtvaardige manier te vergoeden. Zo wordt gewaarborgd dat de schadeopname op een zorgvuldige en uniforme wijze plaatsvindt.

De uitgangspunten voor dit document zijn ontleend aan het Instellingsbesluit Commissie Mijnbouwschade, als bedoeld in art. 2 lid 9, inclusief bijlagen 1 en 2, het aanbestedingsdocument (opdrachtverstrekking), de Werkwijze van de Commissie Mijnbouwschade zoals vastgesteld op 15 juli 2020, en

Dit document is vastgesteld op 6-10-2021 en redactioneel aangepast op 25 januari 2023.

1 Opname van de schade

Art 1 van het Instellingsbesluit bepaalt dat onder schade wordt verstaan fysieke schade aan gebouwen als gevolg van bodembeweging door de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk en materiële schade die het directe gevolg is van deze fysieke schade en het herstel daarvan.

1.1 Doel van de schadeopname

De externe deskundige stelt een onderzoek in naar en geeft zijn deskundig oordeel over:

- 1) de aard, omvang en, voor zover relevant de vermoedelijke datum van ontstaan van de gemelde fysieke schade;
- 2) de vermoedelijke oorzaak of oorzaken van de schade;
- 3) de vraag of een causaal verband kan worden vastgesteld tussen de schade en bodembeweging en tussen bodembeweging en aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk;
- 4) met welke omgevingsfactoren of gebouwenmerken rekening moet worden gehouden bij de beoordeling van de schademelding; en
- 5) de vraag naar de omvang van de schade die kan worden toegerekend aan bodembeweging door de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk.

De inwerking van de mijnbouwactiviteiten in de provincie Limburg betreffen vooral de na-ijlende effecten van de voormalige steenkoolwinning in deze provincie. Bij deze onderzoeken zullen vooral het specifieke karakter van deze bodembewegingen, de relatie met grondwaterstandsveranderingen, de mogelijke invloed van lokale en ondiepe mijnbouwwerken, het specialistische karakter van het hiervoor benodigde onderzoek en het specifieke karakter van de wijze van herstel van de schade bijzondere aandacht moeten krijgen. Daarom wordt voor dit deskundig oordeel aanvullend gevraagd:

6. het onderzoeken en kwantificeren van de bodembeweging op het schadeadres;
7. het vaststellen van invloed van (voormalige) mijnbouwactiviteiten en de na-ijlende effecten hiervan op de bodembeweging op het schadeadres.

Niet bij alle dossiers zijn alle bovenstaande werkzaamheden noodzakelijk. In bepaalde gevallen zullen de werkzaamheden beperkt blijven tot de vaststelling of de calculatie van de schade. In de opdrachtbrief wordt opgenomen welke werkzaamheden uitgevoerd moeten worden. Afhankelijk hiervan zal het ook niet altijd noodzakelijk zijn om de werkzaamheden op de schadelocatie uit te voeren. Een deel zal via een bureau-studie mogelijk zijn.

1.2 Voorbereiding van het schadedossier

Het secretariaat van de Commissie Mijnbouwschade zal zorgdragen voor een zo volledig mogelijk dossier ten behoeve van de externe deskundige. Daartoe zal het secretariaat het dossier op onderstaande punten controleren en/of daarover digitaal informatie verschaffen aan de externe deskundige:

1. schademelding
2. foto's van de schade
3. kadastrale gegevens
4. BAG
5. topografische kaart
6. mijnbouwkaart (viewer RVO)
7. gegevens DINO-loket dichtstbijzijnde boring
8. diepe bodemdalingkaart
9. bodemkaart PDOK
10. berekening druk/rek relatieve hoekverdraaiing als gevolg van diepe bodemdaling
11. trillingsgrafiek informatie van het KNMI over opgetreden geïnduceerde aardbevingen

De schadehistorie wordt niet gemeld, maar als de schademelder aangeeft dat er sprake is van verergerde of nieuwe schade en hij kan dit niet aantonen dan wordt dit als 'aandachtspunt' in de opdrachtbrief aan de externe deskundige vermeld. De externe deskundige krijgt dan het verzoek om dit te onderzoeken.

Aanvullend op dit dossier haalt de externe deskundige alle informatie op welke de externe deskundige nodig acht voor het uitbrengen van een goed advies. Wel is het daarbij belangrijk dat de externe deskundige de bewoners eerst vraagt over welke bouwtekeningen zij beschikken. Het staat de externe deskundige altijd vrij bouwtekeningen op te vragen bij de gemeente als deze bijdragen aan het onderzoek.

1.3 Introductie aan schademelder

De zaakbegeleider maakt de afspraak voor de schade-opname met de externe deskundige en schademelder.

Bij elke opname is naast de externe deskundige zowel de zaakbegeleider als de schademelder aanwezig. De zaakbegeleider neemt telefonisch contact op met de schademelder vóór het opnamebezoek. De schademelder kan zich – indien hij dat wenst en met inachtneming van eventuele corona-maatregelen (zie bijlage 2) – laten bijstaan door een eigen adviseur. Na het opnamebezoek heeft de zaakbegeleider vaak weer telefonisch contact als het conceptadvies klaar is.

Bij de start van het bezoek is de zaakbegeleider *in the lead*. Na de kennismaking geeft de zaakbegeleider aan de schademelder uitleg over het doel van het bezoek: het onderzoeken en vaststellen van alle gemelde schade(s) en de verdere procedure. De zaakbegeleider geeft ook aan de contactpersoon voor de schademelder te zijn gedurende het gehele proces van afhandeling van de schademelding. Het is de taak van de zaakbegeleider om, voorafgaand aan de rondgang, zich ervan te verzekeren dat doel, procedure en werkwijze bij de schademelder helder zijn.

Daarna geeft de externe deskundige uitleg over zijn werkzaamheden en doet hij de schadeopname.

1.4 Afstemming en rolverdeling externe deskundige-zaakbegeleider

In aanvulling op paragraaf 1.3 geldt het volgende. Het uitgangspunt is dat de externe deskundige de schade onderzoekt, vaststelt en beoordeelt, en dat de zaakbegeleider de contactpersoon voor de schademelder is. De zaakbegeleider heeft als taak om vragen en onduidelijkheden aan de kant van de schademelder te signaleren en onder de aandacht te brengen van de externe deskundige.

De zaakbegeleider heeft voorafgaand aan de opname contact met de externe deskundige. De externe deskundige en de zaakbegeleider presenteren zich aan de schademelder als eenheid, maar met eigen rollen. De zaakbegeleider heeft géén taak in het vaststellen en beoordelen van de schade. De externe deskundige op zijn beurt heeft géén taak in het uitleggen van de werkwijze van de Commissie Mijnbouwschade.

1.5 Werkwijze schadeopname

De externe deskundige neemt de schade op door middel van een vaste route en houdt een vaste volgorde aan voor het nemen van foto's. De externe deskundige gebruikt digitale hulpmiddelen, bijvoorbeeld een iPad, om de opgenomen schade vast te leggen en de foto's te maken.

De externe deskundige begint met het interieur van het gebouw, daarna het exterieur en loopt rond het object (met de klok mee). Bij het interieur start de externe deskundige op de hoogste verdieping die met een vaste trap (inclusief vlizotrap) bereikbaar is en werkt vervolgens naar de begane grond (of kelder, mits begaanbaar).

Van de gevel met voordeur en huisnummer wordt een overzichtsfoto gemaakt en van elke gevel/muur met schade wordt ook een overzichtsfoto gemaakt. Vervolgens wordt van de schade een detailfoto gemaakt.

Elke door de schademelder gemelde schade wordt fotografisch vastgelegd en voorzien van een technische toelichting op de aard en omvang van de schade. De externe deskundige dient dus alle schade op te nemen waarvan de bewoner van mening is dat sprake zou kunnen zijn van mijnbouwschade. Het is de externe deskundige onder geen beding toegestaan om een opname van schade achterwege te laten, omdat hij van mening is dat geen sprake is van mijnbouwschade,

wanneer de schademelder meent dat die schade wel voor vergoeding in aanmerking zou kunnen komen.

Doel is om tijdens de opname alle gemelde schades op te nemen. Dit wordt als volgt bereikt:

- 1) De zaakbegeleider benoemt aan het begin van het opnamebezoek tijdens de uitleg van de procedure alle schades die zijn opgegeven in het schademeldingsformulier.
- 2) De externe deskundige besluit ter plekke op basis van kennis en inzicht van schades of het nodig is om ook onderzoek in te stellen in ruimtes waar de melder geen schade heeft opgegeven. De externe deskundige legt dan wel ter plaatse de noodzaak uit.
- 3) De externe deskundige en zaakbegeleider vragen aan het eind schade-opname om mondelinge bevestiging door de schademelder dat alle gemelde schade is opgenomen.

Voorkómen moet worden dat er tijdens de schade-opname verwachtingen worden gewekt. Mocht later blijken dat deze verwachtingen niet waargemaakt kunnen worden, dan kan dit leiden tot (grote) teleurstelling bij de schademelder. De externe deskundige doet daarom tijdens de schadeopname géén uitspraken over de vraag of er causaal verband bestaat tussen de schade en mijnbouwactiviteiten, en over de financiële omvang van de schade.

Het is mogelijk dat de externe deskundige bij de schade-opname afwijkt van de werkwijze vastgelegd in deze paragraaf als specifieke omstandigheden daar om vragen. In dat geval legt de externe deskundige vooraf aan de zaakbegeleider en de schademelder uit op welke punten hij van het protocol moet afwijken en waarom.

Indien de externe deskundige binnen de termijn zoals vastgesteld door de Commissie Mijnbouwschade geen deskundigenrapport kan uitbrengen, deelt de externe deskundige dit aan de Commissie Mijnbouwschade mee voor het einde van de termijn en onder opgaaf van redenen. De externe deskundige geeft daarbij een zo kort mogelijke termijn die maximaal drie maanden bedraagt waarbinnen wel kan worden gerapporteerd.

1.6 Acuut onveilige situaties

Tijdens een schade-inspectie kan een externe deskundige een mogelijk acuut onveilige situatie tegenkomen. De externe deskundige meldt dit aan de schademelder en verwijst deze door naar de juiste instantie (veiligheidsregio of 112). Het is dan verder de verantwoordelijkheid van de schademelder om zelf actie te ondernemen. De Commissie Mijnbouwschade, noch de externe deskundige, draagt verantwoordelijkheid op dit punt.

1.7 Nader onderzoek

Wanneer de externe deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is, omdat alleen visueel onderzoek niet volstaat, dan dient de externe deskundige in overleg met het secretariaat een onderbouwd verzoek hiertoe in bij de Commissie. Zie hiervoor verder paragraaf (5.1.1). Dit kan onder andere lintvoegmetingen, metingen van scheefstand, nader bodemonderzoek of destructief onderzoek betreffen.

In sommige gevallen kan het nodig zijn om onderzoek te doen naar de fundering om te achterhalen waardoor de zichtbare schade is veroorzaakt. Als de externe deskundige niet zeker is dat de schade door bodembeweging als gevolg van aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk is veroorzaakt, kan van hem verlangd worden dat er nader onderzoek wordt gedaan. Als dit alleen kan na funderingsonderzoek, dan kan de externe deskundige de Commissie Mijnbouwschade vragen dit onderzoek te laten doen.

De externe deskundige wordt ook om advies gevraagd over de schade-omvang. Het kan daarbij voorkomen dat de externe deskundige alleen de juiste herstellmethode en daarmee herstellkosten kan calculeren als er duidelijkheid is over de aard en staat van de funderingen en bijvoorbeeld de bodemsamenstelling. Bij dossiers waarbij sprake is van terugkerende schade kan dat extra aanleiding zijn voor funderingsonderzoek.

1.8 Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De foto's van schades die door de externe deskundige worden opgenomen in het deskundigenrapport dienen te voldoen aan de AVG. Dit betekent dat bijzondere persoonsgegevens niet op de foto's zichtbaar mogen zijn.

Bij het maken van foto's voor een schadeopname dient de externe deskundige de volgende punten in acht te nemen:

- Personen aanwezig bij de schadeopname mogen niet duidelijk herkenbaar in beeld;
- Objecten met persoonsgegevens dienen zoveel mogelijk met toestemming van de schademelder/bewoner te worden weggehaald of buiten het beeld van de foto te worden gehouden;
- Objecten met persoonsgegevens die niet kunnen worden weggehaald of buiten het beeld van de foto kunnen worden gehouden, dienen te worden *geblurred*.

Voorbeelden van typen objecten met persoonsgegevens zijn:

- Ingelijste foto's, portretten, of schilderijen met daarop duidelijk herkenbare personen;
- Religieuze tekenen en symbolen;
- Posters, plakkaats en foto's waaruit politieke opvattingen of lidmaatschap van een vakbond blijkt;
- Gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid.

1.9 Schademelding door een eigenaar van appartementsrechten

Bij de Commissie Mijnbouwschade kunnen ook schademeldingen worden ingediend door eigenaren van appartementsrechten. Belangrijk aspect bij het adviseren aan de Commissie Mijnbouwschade over het op deze meldingen te nemen besluit is de vraag of, en zo ja in hoeverre, de gemelde schade onder het appartementsrecht valt. De schade kan immers ook buiten het appartementsrecht vallen en in dat geval komt de schadevergoeding niet toe aan de appartementsgerechtigde.

Vuistregel

De Commissie Mijnbouwschade kiest ervoor om voor de opname van schade van appartementsgerechtigden te werken met de volgende vuistregel:

De externe deskundige neemt bij de opname van schade aan een appartementsrecht de schade aan de binnenmuren, vloeren en plafonds van een appartement op.

Schade aan gemeenschappelijke ruimten, buitenmuren, het dak of de fundering van een gebouw neemt de externe deskundige niet op. Dit gebeurt alleen als de VvE een eigen verzoek om schadevergoeding heeft ingediend dat onder een eigen dossiernummer wordt afgehandeld.

Afwijken van de vuistregel

Indien de appartementsgerechtigde aangeeft dat hij denkt aanspraak te hebben op een vergoeding voor schade aan een deel van het gebouw dat valt buiten de hiervoor geschetste vuistregel, dan dient de externe deskundige deze schade wél op te nemen en – als sprake is van mijnbouwschade – te calculeren wat de kosten van herstel van deze schade zijn. Indien deze situatie zich voordoet, dient de externe deskundige dit te melden aan de zaakbegeleider, zodat hij nader kan (laten) onderzoeken of de betreffende schade al dan niet valt binnen het appartementsrecht van de schademelder.

1.10 Schademelding door een Vereniging van Eigenaren (VvE)

Een VvE is alleen gerechtigd tot schadevergoeding voor zover de schade zich bevindt in de gemeenschappelijke gedeelten van het appartementencomplex. In grote lijnen geldt dat wanneer de schade zich bevindt aan de buitenzijde van een appartementencomplex, in een gemeenschappelijke ruimte, of wanneer de schade zich bevindt op beide zijden van een gemeenschappelijke muur en niet alleen aan de binnenzijde die behoort tot het appartementsrecht, de VvE bevoegd is om hiervoor een schademelding in te dienen. De Commissie Mijnbouwschade gaat na of de VvE daadwerkelijk bevoegd is om de schademelding in te dienen.

Aan de hand van de splitsingsakte (incl. bijbehorende splitsingstekening(en)) en het bijbehorende splitsingsreglement beoordeelt de Commissie Mijnbouwschade wat de gemeenschappelijke gedeelten en de privé-gedeelten zijn van het appartementencomplex en legt dit vast in een nadere

instructie voor de externe deskundige. Deze instructie is onderdeel van het in 1.2 vermelde schadedossier.

1.11 procedure uit artikel 7

Indien na een geïnduceerde beving in een gebied in korte tijd een groter aantal schademeldingen wordt ontvangen door de Commissie Mijnbouwschade, kan zij besluiten tot het volgen van de procedure uit artikel 7. In deze gevallen zullen de werkzaamheden van de externe deskundige beperkt blijven tot de vaststelling en de calculatie van de schade. De Commissie Mijnbouwschade informeert de externe deskundige bij de opdracht wanneer deze vereenvoudigde procedure van toepassing is.

1.12 Arbo, veiligheid, hygiëneprotocol voor schadeopname bij agrarische bedrijven, coronaprotocol

De Commissie Mijnbouwschade verwacht dat de externe deskundige tijdens de schadeopname en onderzoeken ter plaatse de regels uit de meest actuele versie van het veiligheidsprotocol 'Samen veilig doorwerken' van Bouwend Nederland en Aedes naleeft.

Voor het betreden van een agrarisch bedrijf heeft de Commissie Mijnbouwschade voor de zaakbegeleider een eigen hygiëneprotocol. De Commissie Mijnbouwschade verwacht dat ook de externe deskundige zich houdt aan dit protocol (zie bijlage 3). De externe deskundige dient zelf te zorgen voor materieel, passende kleding, schoeisel etc. die nodig zijn in het kader van het hygiëneprotocol.

1.13 Kwaliteitsstandaard en borging van de kwaliteit van het deskundigenrapport

Als maatstaf voor de beoordeling van de kwaliteit van het deskundigenrapport geldt voor de Commissie Mijnbouwschade het antwoord op de vraag of het deskundigenrapport mogelijke kritiek van andere, externe collega-deskundigen kan weerstaan.

2 Toetsing van de schade aan eerdere melding

2.1 Informatieverstrekking vanuit de Commissie Mijnbouwschade over eerder behandelde schades

Van een schademelding die bij de Commissie Mijnbouwschade binnenkomt, kan zij vaststellen of het betreffende adres in eerdere schadeprocedures betrokken was. De Commissie Mijnbouwschade zal echter niet altijd met zekerheid kunnen vaststellen of de schade in de melding volledig samenvalt met de eerder behandelde schade, of dat er mogelijk ook nieuwe schades aan het gebouw zijn.

In die gevallen wordt voor dergelijke schademeldingen daarom toch een schadeopname gedaan. Het secretariaat zal daarbij de externe deskundige zo veel mogelijk relevante informatie over schades in de voorgaande procedures verschaffen. Deze informatie is dan opgenomen in het schadedossier (zie paragraaf 1.2). Het dossier zal de externe deskundige inzicht bieden in welke schademeldingen eerder zijn gedaan voor het betreffende gebouw en welke stukken uit de procedures naar aanleiding van die meldingen (tezamen) een volledig inzicht verschaffen in de schades die eerder zijn behandeld. In geval van dat laatste zal uit het dossier blijken voor welke schadeoorzaak eerder een beoordeling is gedaan.

2.2 Hardheidsclausule / beëindigde procedure andere instantie/organisatie

In de volgende uitzonderingsgevallen kan de Commissie Mijnbouwschade toch een taak hebben met betrekking tot schade die eerder is behandeld, ook als die niet opnieuw is ontstaan of is verergerd door een andere bodembeweging door mijnbouwactiviteiten:

- 1) ter voorkoming van onbillijkheden van overwegende aard als bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding geven (artikel 2, lid 4 Instellingsbesluit);
- 2) een verzoek van de mijnbouwonderneming.

Indien één van deze situaties zich voordoet zal de Commissie Mijnbouwschade dit voorafgaand aan de opname expliciet mededelen aan de externe deskundige, voorzien van een toelichting welke schades moeten worden opgenomen door de externe deskundige, hoewel deze eerder behandeld zijn. Het is niet de bedoeling dat de externe deskundige de Commissie Mijnbouwschade hierover adviseert.

2.3 Identificatie als eerder behandelde schade

Hoofdregel

De externe deskundige zal voor iedere schade waarvoor de schademelder aanspraak wil maken op een vergoeding, moeten bezien of die reeds is behandeld in een eerdere procedure. De externe deskundige zal daartoe van elke bij de opname aangetroffen schade moeten vaststellen of deze schade voorkomt in de documentatie die de Commissie Mijnbouwschade over de eerdere schademeldingen aan de externe deskundige ter beschikking heeft gesteld. Bij dit onderzoek is niet relevant of voor de betreffende schade ook daadwerkelijk een schadevergoeding is toegekend. Het is uitsluitend relevant of de schade onderdeel was van, en derhalve behandeld is met, de procedure zoals die is doorlopen door een mijnbouwonderneming of een ander daartoe aangewezen instantie of organisatie of de burgerlijke rechter.

De externe deskundige motiveert in zijn deskundigenrapport of en waarom het al dan niet eerder behandelde schade betreft, zo mogelijk met verwijzing naar stukken in het dossier (zoals dossiernummer, schadenummer, paginanummer schaderapport).

Hierbij geldt dat de externe deskundige alleen concludeert dat de schade eerder is behandeld, indien voor hem aan de hand van de aangeleverde documentatie duidelijk is dat het dezelfde schade betreft. Indien daarover bij hem twijfel bestaat, dan moet hij de schade behandelen als nieuwe schade.

Het kan voorkomen dat de externe deskundige constateert dat een gemelde schade onderdeel is van eerder behandelde schade, maar dat deze schade verergerd is. In dat geval wordt deze schade als zodanig aangemerkt in het deskundigenrapport en ook als zodanig betrokken in de verdere beoordeling (zie verder paragraaf 4.2.2).

Uitzondering

Het is mogelijk dat het de externe deskundige ten tijde van de opname blijkt dat hij van de Commissie Mijnbouwschade toch niet de beschikking heeft gekregen over alle informatie die hij nodig heeft om vast te stellen of de schade eerder is behandeld. Zo kan de externe deskundige bijvoorbeeld uit mededelingen van de schademelder opmaken dat/welke schade eerder is behandeld, terwijl dat niet uit de documentatie blijkt. Ook kan het voorkomen dat de externe deskundige tijdens de opname van de schademelder aanvullende documentatie krijgt.

In dit geval wordt de externe deskundige gevraagd om ook de informatie die hem door de schademelder is verstrekt bij zijn advies te betrekken met vermelding van de bron van deze informatie.

Categorisering van elke individuele schade in een pand is dus:

- Eerder door CM behandelde schade
- Eerder behandelde schade (niet door CM)
- Eerder door CM behandelde schade, maar verergerd
- Eerder behandelde schade (niet door CM), maar verergerd
- Nieuw ontstane schade

3 Causaal verband tussen de schade en bodembeweging door mijnbouw

Een causaal verband tussen de schade en mijnbouwactiviteiten hoeft alleen vastgesteld te worden als de reguliere procedure doorlopen wordt. Wanneer de Commissie Mijnbouwschade besloten heeft dat de vereenvoudigde procedure van toepassing is op een schademelding, dan zullen de werkzaamheden van de externe deskundige beperkt blijven tot de vaststelling en de calculatie van de schade.

3.1 Ontstaansmoment van de schade

Doel van het deskundigenonderzoek is onderzoeken en vaststellen of er sprake is van schade, wat de oorzaak van deze schade is en of er een causaal verband is met mijnbouwactiviteiten. Vaststellen van het ontstaansmoment door de externe deskundige is een belangrijk element in het bepalen van de oorzaak van de schade. Het is echter lastig om het exacte ontstaansmoment van de schade te bepalen. Van de externe deskundige wordt verwacht dat hij op basis van aanwijzingen tenminste probeert de periode waarbinnen de schade is ontstaan in te kaderen. Zie ook paragraaf 4.5.

3.2 Gegevens over de trillingssnelheid als gevolg van geïnduceerde bevingen

Het secretariaat verstrekt de externe deskundige gegevens op basis waarvan deze de trillingssnelheid als gevolg van bevingen door mijnbouwactiviteiten kan vaststellen voor de locatie van het gebouw waarvoor schade is gemeld (zie paragraaf 1.2).

3.4 Gegevens om andere vormen van bodembeweging te kwantificeren

Het secretariaat verstrekt de externe deskundige de resultaten van de analyse van bodembewegingen door mijnbouwactiviteiten (niet-zijnde bevingen) voor de locatie van het gebouw waarvoor schade is gemeld (zie paragraaf 1.2).

4 Vaststelling van de omvang van de schade

4.1 Uitgangspunten

De onderstaande sub-paragrafen zijn van belang wanneer de Commissie Mijnbouwschade adviseert dat de mijnbouwonderneming schade moet vergoeden.

4.1.1 Schadedatum

Gelet op onder meer het vaststellen van causaliteit is het van belang dat de externe deskundige in zijn deskundigenrapport duidelijk aangeeft wanneer de schade naar zijn mening is ontstaan of bij twijfel daarvan een inschatting geeft.

4.1.2 Materiële schade en gevolgschade

De externe deskundige dient in het deskundigenrapport een antwoord te geven op de vraag over de aard en omvang van de schade die kan worden toegerekend aan bodembeweging door de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk.

De schade die bodembeweging kan veroorzaken en die volgens artikel 1 van het Instellingsbesluit voor vergoeding in aanmerking komt, valt uiteen in:

- fysieke schade aan gebouwen, en
- materiële schade die het directe gevolg is van die fysieke schade en/of het herstel daarvan.

Bij fysieke schade aan gebouwen dient te worden gedacht aan schade aan afwerking of constructie van een gebouw. Slijtage en gebruikssporen aan een gebouw, zoals bijvoorbeeld afbladderende verf, zijn schades die niet worden veroorzaakt door bodembeweging en komen om die reden normaliter voor rekening en risico van de gebruiker of eigenaar van een gebouw.

Naast fysieke schade kan door de schademelder ook vergoeding gevraagd worden van materiële schade die het directe gevolg is van de fysieke schade en het herstel daarvan. Die schade is eigenlijk nadeel dat voortkomt uit de fysieke schade aan het gebouw. Voor een aantal kosten zijn in bijlage 2 van het Instellingsbesluit forfaitair bedragen vastgesteld, die jaarlijks worden geïndexeerd en waarvan de Commissie Mijnbouwschade het oordeel kan uitspreken dat deze voor vergoeding in aanmerking komen. Dat zijn de posten: thuis blijven tijdens inspectie en/of schadeherstel, schoonmaakkosten, kosten voor advies door een derde en reiskosten. Voor de extern deskundige is hier geen taak, tenzij de Commissie Mijnbouwschade hierom vraagt.

4.1.3 Reeds herstellende schade

Het komt voor dat schademelders de schade reeds hebben hersteld voorafgaand aan de opname, maar daar alsnog een schadevergoeding voor willen ontvangen. In dit geval ligt het op de weg van de schademelder om de aard en omvang van de schade aannemelijk te maken, bijvoorbeeld door aan de externe deskundige foto's of andere bewijsstukken te verstrekken.

Indien de schademelder dit heeft gedaan, moet de externe deskundige aan de hand van de aangeleverde bewijsstukken bezien of hij de schade kan beoordelen en alsnog een eigen calculatie van de schade kan maken. De schade moet altijd worden opgenomen in het deskundigenrapport en in voorkomend geval moet worden toegelicht waarom de bewijsstukken onvoldoende zijn om de schade te kunnen beoordelen.

4.2 Schadecalculatie

De externe deskundige dient in het deskundigenrapport een oordeel te geven over de vraag naar de omvang van de schade die kan worden toegerekend aan bodembeweging door de aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk.

De externe deskundige verschaft ten genoegen van de Commissie Mijnbouwschade inzage in zijn calculatiemodel.

4.2.1 Wijze van schadebegroting fysieke schade

De hoofdlijn bij zaakschade is dat die wordt begroot aan de hand van de kosten van herstel van de schade. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de zaak zoveel mogelijk in de staat moet worden teruggebracht van vóór het ontstaan van de schade. De vergelijkbaarheid van de situatie ná herstel met de originele situatie betreft zowel de functionaliteit, waaronder de constructieve stevigheid, als de uiterlijke verschijningsvorm.

De wijze van schadebegroting wordt per dossier bekeken en beoordeeld aan de hand van de betreffende locatie en aard van de opstal, het schadebeeld, de historie etc. Bij de schadebegroting zal de gekozen herstelmethodiek van de schades zoveel mogelijk aangegeven worden. Als sprake is van een monumentaal pand dan zal de externe deskundige rekening houden met de aandachtspunten bij schade-opname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten (bijlage 4).

Indien meerdere wijzen van schadeherstel in de rede liggen die leiden tot een vergelijkbaar resultaat, zal de schade in beginsel begroot worden op de wijze die de laagste kosten met zich meebrengt.

4.2.2 Toerekening van de schade

4.2.2.1 Schadebegroting niet eerder behandelde, verergerde schade

Bij bestaande schade, niet veroorzaakt door mijnbouwactiviteiten, maar door mijnbouwactiviteiten verergerde schade dient de externe deskundige de volledige schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het deskundigenrapport. Ook dient in het deskundigenrapport – zo mogelijk aan de hand van en onder verwijzing naar het aangeleverde schadedossier – te worden beschreven wat de aard en omvang van de reeds bestaande schade was, zodat kan worden bepaald welk deel is verergerd. Zie ook paragraaf 2.3 'categorisering van de schade'.

Voorts dient te worden beargumenteerd waarom de verergering van de schade ten opzichte van de eerder bestaande schade een gevolg is van mijnbouw.

Vervolgens dient de omvang van de verergerde schade begroot te worden aan de hand van de volgende stappen:

- a. Met gebruikmaking van het door de externe deskundige gehanteerde calculatiemodel dient bepaald te worden wat de kosten van herstel van totale schade zouden zijn (dus zowel van de reeds bestaande schade als van de verergering);
- b. De externe deskundige dient daarna te bepalen welk deel van deze kosten in redelijkheid toegerekend kan worden aan de verergering van de schade. Hierbij dient de externe deskundige aan de hand van de fysieke kenmerken van de schade te bepalen welk percentage van de totale schade eerder al bestond, respectievelijk is verergerd.

4.2.2.2 Schadebegroting voor eerder behandelde, verergerde schades

Indien de schademelder een schadevergoeding wil voor een schade die al eerder is behandeld, hetzij door een mijnbouwonderneming dan wel een andere daartoe bevoegde instantie, maar nadien is verergerd, dan is de Commissie Mijnbouwschade uitsluitend bevoegd voor zover deze verergering van de schade veroorzaakt is door een andere bodembeweging door mijnbouwactiviteiten. Dit maakt dat de externe deskundige uitsluitend dient te adviseren over de schadevergoeding voor de verergering.

Deze wijze van schadebegroting geldt uitsluitend indien de schade al eerder is behandeld. Deze werkwijze geldt dus niet voor nieuwe schade die niet eerder is behandeld en die is verergerd door mijnbouw. Daarvoor geldt paragraaf 4.2.2.1.

Bij het bepalen van de schadevergoeding dient een vergelijking gemaakt te worden tussen de toestand zoals deze:

- a. op dit moment in werkelijkheid is, en;
- b. (vermoedelijk) zou zijn geweest indien de schade niet zou zijn verergerd door mijnbouw.

Voor het bepalen van de situatie als bedoeld onder b dient de externe deskundige zich te baseren op de aan hem door de Commissie Mijnbouwschade of de schademelder verstrekte documentatie. De externe deskundige dient in het deskundigenrapport te beschrijven wat de aard en omvang van de schade was ten tijde van de behandeling van die schade door de mijnbouwonderneming of een

andere daartoe aangewezen instantie of organisatie etc., alsmede ten tijde van de opname door de externe deskundige, zodat aan de hand van die beschrijving kan worden vastgesteld in welke mate de schade is verergerd. Daartoe dient de externe deskundige bijvoorbeeld te beschrijven hoe groot de schade was (lengte, breedte, etc.).

De externe deskundige dient vervolgens met behulp van het calculatiemodel te bepalen wat de herstelkosten zouden zijn voor de totale schade (dus zowel de eerder behandelde schade, als de verergering zoals die heeft plaatsgevonden na die eerder behandeling).

4.2.2.3 Schadecalculatie voor schade die eerder behandeld is door de Commissie Mijnbouwschade

Paragraaf 4.2.2.2 behandelt de situatie waarin schade eerder is behandeld door een mijnbouwonderneming, een andere daartoe aangewezen instantie of organisatie, of de burgerlijke rechter. In die situatie is de Commissie Mijnbouwschade deels onbevoegd om de schade te beoordelen.

Deze situatie moet worden onderscheiden van de situatie waarin een schade eerder is behandeld door de Commissie Mijnbouwschade. Daar speelt het punt van de beperkte bevoegdheid niet. In die gevallen dient echter wel bekeken te worden hoe de schade begroot dient worden, waarbij wordt uitgegaan van de juistheid van het eerdere besluit van de Commissie Mijnbouwschade. Dit betekent dat indien een schade al eerder is behandeld door de Commissie Mijnbouwschade en geen causaliteit is aangenomen, de externe deskundige hiervan melding dient te maken in zijn deskundigenrapport. De externe deskundige hoeft in dat geval de schade niet verder te beoordelen.

Indien de schade is verergerd, opnieuw is ontstaan, of opnieuw is ontstaan en verergerd en de externe deskundige van oordeel is dat de ontstane schade te wijten is aan mijnbouwactiviteiten, dan moet de externe deskundige adviseren over de kosten voor het herstel van de schade. In het geval van een verergering van de schade moet de externe deskundige adviseren over hoeveel het extra kost om de verergerde schade te herstellen, ten opzichte van hoeveel het zou hebben gekost om de oude schade te herstellen. Wanneer de schade opnieuw is ontstaan dan dient de externe deskundige de schade op te nemen en feitelijk te beschrijven in het deskundigenrapport, het causaal verband te beoordelen en te begroten hoeveel het zou kosten om de schade (opnieuw) te herstellen.

4.2.2.4 Schadebeperkingsplicht

Bij schades die eerder zijn behandeld kan ook aanleiding bestaan om te adviseren over de vraag of de schademelder aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan. Hierbij geldt dat een schademelder alleen niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan indien het kennelijk niet verantwoord was dat hij de eerder behandelde schade niet heeft hersteld, althans niet op een andere manier heeft hersteld. De schadebeperkingsplicht geldt ook voor nieuwe schade.

Alleen indien de externe deskundige van oordeel is dat de schademelder niet aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan en daarom (een deel van) de schade niet voor vergoeding in aanmerking komt, dient de externe deskundige dit in zijn deskundigenrapport draagkrachtig te motiveren. Als de schademelder wel aan zijn schadebeperkingsplicht heeft voldaan, dan behoeft daaraan géén aandacht besteed te worden in het deskundigenrapport.

4.3 Sloop en nieuwbouw

Onder omstandigheden kan de externe deskundige tot de conclusie komen dat het niet verantwoord is om de geconstateerde schade te herstellen, en dat ervan uitgegaan moet worden dat een redelijk handelende eigenaar ervoor zou kiezen om het pand te slopen en opnieuw te bouwen. Dit laatste kan alleen het geval zijn indien de kosten voor het herstel van de schade hoger zullen zijn dan de kosten van sloop en nieuwbouw van het pand. De waarde van het pand in het economische verkeer (de marktwaarde) is bij het voorgaande als zodanig niet van belang.

In dat kader zal de externe deskundige:

- 1) een (globale) begroting van de herstelkosten maken inclusief gevolgschade en bijkomende kosten (dus geen calculatie per onderdeel), die afgezet wordt tegen een begroting van de kosten voor sloop en nieuwbouw;

- 2) de technische haalbaarheid van herstel benoemen;
- 3) aangeven in hoeverre er een (wettelijke) instandhoudingsplicht geldt (hetgeen bij monumenten het geval pleegt te zijn).

Bij de begroting op basis van sloop en nieuwbouw geldt als uitgangspunt dat de opstal zoveel mogelijk in vergelijkbare staat (met vergelijkbaar woongenot ingeval sprake is van een woning) op dezelfde locatie wordt teruggebouwd, waarbij de opstal in voldoende mate aardbevingsbestendig is. Ook de bijkomende kosten (aanvraag vergunningen, onderzoeken, vervangende opstal etc.) en eventuele gevolgschade worden bij zowel de begroting op basis van herstel als de begroting op basis van sloop en nieuwbouw berekend.

4.4 Schadevergoeding en btw

De Commissie Mijnbouwschade verwacht dat de externe deskundige een schadebegroting opstelt inclusief en exclusief BTW.

4.5 Wettelijke rente

Wettelijke rente is niet aan de orde.

4.6 Deskundigenrapport

De schadeopname, het onderzoek, de vaststelling van de oorzaak of oorzaken, schadevaststelling en schadecalculatie worden vast gelegd in een deskundigenrapport. Dit deskundigenrapport wordt als bijlage van het advies van de Commissie Mijnbouwschade verstuurd aan de schademelder en dient daarom duidelijk navolgbaar en in goed Nederlands opgesteld te worden. Waar nodig wordt de essentie van aanvullende mededelingen van de schademelder vermeld.

Voor het deskundigenrapport gebruikt de externe deskundige het volgende format:

- Begin: duidelijke inleiding (aanleiding/doel, datum verzoek van de Commissie Mijnbouwschade, datum opname)
- Midden: opname situatie, beoordeling van de schade, bevindingen externe deskundige
- Eind: samenvatting en eindconclusie

Het volledige deskundigenrapport wordt binnen 2 maanden na de opnamedatum naar de Commissie Mijnbouwschade gestuurd.

Indien de externe deskundige het deskundigenrapport niet binnen de termijn kan uitbrengen, deelt de externe deskundige dit aan de Commissie Mijnbouwschade mee voor het einde van de termijn en onder opgaaf van reden. De externe deskundige geeft daarbij een zo kort mogelijke termijn die maximaal drie maanden bedraagt waarbinnen wel kan worden gerapporteerd

5 Bijzondere situaties

5.1 Nader onderzoek van externe deskundige

Een nader onderzoek heeft als doel om, met behulp van een derde (geassumeerde), aanvullende kennis/expertise te verzamelen zodat de externe deskundige zich een zo volledig mogelijk en goed onderbouwd oordeel kan vormen en advies geven aan de Commissie Mijnbouwschade. Voor het verzamelen van de aanvullende kennis/expertise kan inzet van materieel nodig zijn. Het benodigde materieel wordt net als het nader onderzoek door de externe deskundige zelf georganiseerd. De kosten kunnen aan de Commissie Mijnbouwschade worden doorberekend.

Indien de derde die wordt benaderd ten behoeve van het nader onderzoek een zelfstandig oordeel velt over de aard en/of omvang van de schade, dan is voor deze externe deskundige een *disclosure statement* vereist.

De Commissie Mijnbouwschade kan op verzoek van de externe deskundige, naar aanleiding van een zienswijze van de schademelder, of ambtshalve een nader onderzoek laten verrichten.

5.1.1 Op initiatief van de externe deskundige

Wanneer de externe deskundige tijdens of na de opname constateert dat een nader onderzoek nodig is om een oorzakelijk verband tussen de schade en de mijnbouwactiviteit vast te stellen, dan dient de externe deskundige in overleg met het secretariaat van de Commissie Mijnbouwschade een verzoek hiertoe in. De Commissie Mijnbouwschade beoordeelt het verzoek op:

- volledigheid;
- nut en noodzaak van het onderzoek;
- redelijkheid van de begrote kosten van het nader onderzoek op basis van een offerte wanneer de kosten hoger zullen zijn dan € 5.000,- ;
- de onafhankelijkheid van de ingeschakelde externe deskundige voor het nader onderzoek aan de hand van de *disclosure statement*.

Ter accordering ondertekent de voorzitter van de Commissie Mijnbouwschade.

Bij accordering informeert het secretariaat van de Commissie Mijnbouwschade per e-mail de externe deskundige en schakelt de externe deskundige de aanvullende expertise in. De externe deskundige neemt contact op met het expertisebureau om een aantal data af te stemmen waarop het nader onderzoek ingepland kunnen worden. Het secretariaat legt de verschillende opties voor aan de schademelder en informeert de externe deskundige. De externe deskundige plant de afspraak voor het nader onderzoek zoveel als mogelijk met alle betrokkenen.

De resultaten van het nader onderzoek neemt de externe deskundige als bijlage op in zijn deskundigenrapport. In zijn beoordeling van de betreffende schade(s) verwijst de externe deskundige naar de bijlage.

5.1.2 Naar aanleiding van een zienswijze van de schademelder of op verzoek van de Commissie Mijnbouwschade

Naar aanleiding van een zienswijze van de schademelder kan de Commissie Mijnbouwschade een nadere toelichting vragen.

5.2 Hoe om te gaan met aanvullende schade na een opname?

Doel is om tijdens de opname alle schade op te nemen. Dit wordt zo veel mogelijk bereikt door:

- 1) Bij het maken van de afspraak door het secretariaat aan de schademelder te adviseren om alle schade vast te noteren.
- 2) Tenminste bij elke opname standaard de constructieve opzet en de bouwkundige samenstelling van het pand te inventariseren waarbij de externe deskundige ter plekke op basis van zijn kennis van de impact van schades op een bouwwerk besluit of het noodzakelijk is om ook andere ruimten te inspecteren omdat daar mogelijk ook schade is, zonder dat de schademelder zich daar op dat moment van bewust is.
- 3) Aan het einde van de opname door de zaakbegeleider te vragen of alle schade is opgenomen.

Wanneer op initiatief van de schademelder toch nog foto's van aanvullende schade worden nagezonden dan dienen onderstaande situaties onderscheiden te worden:

5.2.1 Aanvullende schade gemeld vóór uitbrengen deskundigenrapport

Indien de aanvullende schade wordt gemeld op het moment dat het deskundigenrapport nog niet is opgemaakt, dan moet de externe deskundige die schade alsnog opnemen in het deskundigenrapport.

Het secretariaat informeert de externe deskundige en stelt de foto's op de gezamenlijke werkruimte ter beschikking.

De externe deskundige probeert met behulp van de foto's de aanvullende schade via een bureaurecalculation op te nemen in het deskundigenrapport. Als het niet mogelijk is om aan de hand van de aanvullende foto's de schade op te nemen, dan verzoekt de externe deskundige het secretariaat om alsnog naar de woning te mogen gaan om de schade op te nemen. In dat geval wordt een afspraak gepland door de zaakbegeleider in overleg met de schademelder en externe deskundige.

5.2.2 Aanvullende schade gemeld ná uitbrengen deskundigenrapport maar vóór definitief advies

Wanneer de aanvullende schade wordt gemeld als het deskundigenrapport al door de externe deskundige is uitgebracht, dan wordt deze aanvullende schade meegenomen in het zienswijzetraject. De Commissie Mijnbouwschade verzoekt in dat geval de externe deskundige een aanvullend deskundigenrapport op te stellen. De werkwijze is dezelfde als hierboven beschreven met het verschil dat de aanvullende schade d.m.v. een addendum aan het originele deskundigenrapport wordt toegevoegd.

5.2.3 Aanvullende schade gemeld ná definitief advies

Als de Commissie Mijnbouwschade een definitief advies heeft gegeven moet er altijd een nieuwe schademelding worden ingediend.

5.3 Nader deskundigenrapport (in een addendum of herzien deskundigenrapport) naar aanleiding van administratieve controle

Op de Commissie Mijnbouwschade rust de verplichting om zich te vergewissen van de juistheid en de volledigheid van het deskundigenrapport. Deze verplichting rust op de Commissie Mijnbouwschade, ongeacht of de schademelder een zienswijze heeft ingediend naar aanleiding van het deskundigenrapport. De Commissie Mijnbouwschade kan om deze reden, zowel ambtshalve als naar aanleiding van de zienswijze, om een nader deskundigenrapport vragen.

Het secretariaat stuurt een opdrachtbrief aan de externe deskundige met het verzoek de zienswijze van de schademelder in een nader deskundigenrapport te onderbouwen dan wel de vragen die de Commissie Mijnbouwschade nog heeft te beantwoorden. In de opdrachtbrief wordt aangegeven op welke punten van de ontvangen zienswijze een onderbouwing gegeven moet worden dan wel vragen van de Commissie Mijnbouwschade worden beantwoord. Als bijlage bij deze opdrachtbrief ontvangt de externe deskundige het door de Commissie Mijnbouwschade verstuurd conceptadvies en de ontvangen zienswijze van de schademelder, dan wel de vragen die de Commissie Mijnbouwschade stelt. Voor de onderbouwing van de zienswijze gebruikt de externe deskundige het onderstaande:

- Begin: duidelijke inleiding (aanleiding/doel, datum verzoek van de Commissie Mijnbouwschade)
- Midden: onderbouwing/ bevindingen externe deskundige
- Eind: conclusie (geven de zienswijze/ vragen van de Commissie Mijnbouwschade aanleiding om het oorspronkelijke deskundigenrapport aan te passen?)
- Bijlagen: de ontvangen documenten m.b.t. de zienswijze van de Commissie

Het is cruciaal dat de externe deskundige alle gestelde vragen deugdelijk gemotiveerd beantwoordt. Dit dient op transparante, controleerbare wijze te geschieden. In het herziene

deskundigenrapport dient te worden aangegeven op welke punten een nader deskundigenrapport is gevraagd en dient de beantwoording daarvan expliciet te worden opgenomen.

Zo nodig wordt extra expertise door de externe deskundige ingeschakeld om de zienswijze in het definitief advies op juiste wijze te kunnen verwerken.

Het addendum van de externe deskundige wordt naar het secretariaat verstuurd.

Bijlage 1 Begripsbepalingen

Aanbestedingsdocument	Het document en bijlagen waarin de Europese aanbesteding volgens de openbare procedure voor Schade-expertise ten behoeve van de Commissie Mijnbouwschade is beschreven
Commissie (CM)	Commissie Mijnbouwschade
Destructief onderzoek	Het doen van onderzoek aan materialen, onderdelen van gebouwen of complete gebouwen, waarbij deze na het onderzoek niet meer bruikbaar zijn voor hun oorspronkelijke functie.
Externe deskundige	Persoon die ingezet wordt om een deskundigenrapport over een schademelding op te stellen.
Geassumeerde	Een persoon met specialistische deskundigheid die in specifieke schademeldingen noodzakelijk is om een deskundigenrapport op te kunnen stellen.
Instellingsbesluit Commissie Mijnbouwschade	Besluit van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 5 juni 2020, nr. WJZ / 20110425, tot instelling van de Commissie Mijnbouwschade
Protocol	Protocol voor de behandeling van meldingen van schade als gevolg van bodembeweging door aanleg of exploitatie van een mijnbouwwerk ten behoeve van olie- en gaswinning uit of olie- en gasopslag in een klein veld. Bijlage 1 van het Instellingsbesluit CM
Schademelder	Eigenaar van een gebouw die een schade aan dat gebouw meldt bij de Commissie Mijnbouwschade
Secretariaat	De uitvoeringsorganisatie ten dienste van de Commissie Mijnbouwschade: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Zaakbegeleider	Contactpersoon namens de Commissie Mijnbouwschade voor de schademelder

Bijlage 2 Coronaregels huisbezoek

De website www.rijksoverheid.nl geeft een overzicht van de geldende maatregelen voor huisbezoek. Deze regels dienen te allen tijde in acht genomen te worden. De regels zijn onderhevig aan wijzigingen en voorafgaand aan een huisbezoek dienen de externe deskundige(n) en zaakwaarnemer zich op de hoogte van de dan geldende regels.

De zaakwaarnemer neemt op de dag van het bezoek contact op met de bewoner en de externe deskundige om er zeker van te zijn dat zij geen coronaklachten hebben. Het bezoek wordt afgezegd als er wel klachten zijn die kunnen duiden op een besmetting. De zaakwaarnemer maakt pas een nieuwe afspraak als zeker is dat het veilig kan.

Bijlage 3 Hygiëneprotocol betreden bedrijven en locaties met akkerbouw, evenhoevigen en/of pluimvee

1. Inleiding

Zaakbegeleiders van de Commissie Mijnbouwschade (CM) komen tijdens hun werk regelmatig op akker- en tuinbouwbedrijven en daarnaast in aanraking met hobbymatig dan wel bedrijfsmatig gehouden dieren. In een aantal gevallen gaat het om evenhoevigen (runderen, varkens, schapen

en geiten) en pluimvee. In beide gevallen is daarbij altijd het risico aanwezig dat eventuele ziekteverwekkers opgepikt kunnen worden. Aangezien de gezondheidsstatus van de dieren (de mate waarin zij drager kunnen zijn van een besmettelijke dierziekte) en gewassen onbekend is, is een aantal preventiemaatregelen noodzakelijk om het risico op versleping van ziekteverwekkers te beperken.

Voor de houders van dieren is de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's (Regeling preventie) van toepassing.

Hierin staan de eisen waaraan moet worden voldaan wanneer er bedrijfsbezoek plaatsvindt. Op het moment dat er een dreiging is van een besmettelijke dierziekte, worden ook eisen gesteld aan de bezoekers. Om alle risico's tot een minimum te beperken zijn deze eisen in dit protocol opgenomen.

Voor akkerbouwers zijn er bestrijdingsrichtlijnen waarbij per gewasziekte en plaag protocollen zijn beschreven.

In dit hygiëneprotocol CM staat beschreven onder welke voorwaarden bovengenoemde bedrijven en/of locaties kunnen worden betreden.

Dit protocol is van toepassing op alle medewerkers van de CM die akker- en tuinbouwbedrijven en bedrijven of locaties betreden waar evenhoevigen en/of pluimvee worden gehouden. Daarnaast gelden deze regels voor alle personen die vergezeld door de CM werkzaamheden uitvoeren op deze bedrijven en locaties.

2. Bedrijfshygiëneprotocol

Veel agrarische bedrijven hanteren een eigen bedrijfs- (of branche) hygiëneprotocol voor erfbetreders. Bij een bezoek aan zo'n bedrijf is het bedrijfshygiëneprotocol, voor zover redelijk en proportioneel, leidend. **Let op:** er dient in alle gevallen minimaal aan de eisen van dit hygiëneprotocol te worden voldaan.

Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en/of pluimvee, waar een bedrijfshygiëneprotocol geldt:

- a) De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats.
- b) Neem, indien nodig, wegwerpoverall etc. mee.
- c) Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stallen betreden.
- d) Hygiëne-eisen opvolgen, eventueel gebruik van douche/ ontsmetting van handen/ gebruik handschoenen.
- e) Bij het betreden van de stallen/bedrijfsgebouwen gebruik maken van bedrijfskleding en – schoeisel.
- f) Laat gebruikte wegwerp materialen zoveel mogelijk achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk dan worden de materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
- g) Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Betreden van akker- tuinbouwbedrijven:

Percelen en gebouwen waarin gewassen worden bewaard, worden alleen betreden nadat de ondernemer is gevraagd welke hygiënemaatregelen hij noodzakelijk acht. Deze worden opgevolgd.

Ga na of er sprake is van besmetverklaringen op een bedrijf, perceel of regio, want in dat geval, worden ten allen tijde de volgende hygiëne maatregelen in acht genomen:

Er moet een wegwerpoverall (waterdichte wegwerpoverall NEN 465) en deugdelijke overtrekhoezen voor éénmalig gebruik (hoezen die over schoenen of laarzen worden getrokken) worden gedragen.

Als alternatief kan gewerkt worden met gewone laarzen die achteraf worden gereinigd en ontsmet.

De hygiëne-materialen voor éénmalig gebruik worden op het bedrijf of perceel achtergelaten indien daar voorzieningen voor zijn.

Indien er geen voorzieningen op het bedrijf/ perceel aanwezig zijn om afval weg te gooien worden de wegwerpmaterialen in een plastic zak gedaan en in de auto gescheiden gehouden van de schone materialen.

3. CM hygiëneprotocol

Ook bedrijven zonder vastgesteld hygiëneprotocol hebben vaak voorzieningen getroffen om het risico op insleep van ziektekiemen te beperken. Denk hierbij aan het beschikbaar stellen van bedrijfskleding en bedrijfslaarzen.

Gebruik bedrijfskleding en -laarzen: bij voorkeur, mits schoon en niet kapot.

Douchen op het bedrijf: Voor het betreden van een aantal specifieke bedrijven, zoals A, C en E varkensbedrijven (Een A-bedrijf is een fokkerijbedrijf. Een E-bedrijf is een speenbiggenbedrijf, waar gespeende biggen van een fokkerijbedrijf (A-bedrijf) worden opgefokt. Een C-bedrijf fokt meestal biggen op van een A- of E-bedrijf tot geslachtsrijpe zeugen), is douchen verplicht. Voor het overige (B-bedrijf is een vermeerderingsbedrijf en ontvangt meestal geslachtsrijpe zeugen van een C-bedrijf en houdt zeugen waarmee biggen worden geproduceerd. Deze biggen gaan naar een D-bedrijf of F-bedrijf. Een F-bedrijf is speenbiggenbedrijf en is vergelijkbaar met een E-bedrijf. Het D-bedrijf is meestal een vleesvarkensbedrijf dat biggen opfokt tot de slachtrijpe leeftijd) alleen wanneer de veehouder dit verlangt, mits dit op acceptabele wijze kan én gedurende het bedrijfsbezoek gebruik kan worden gemaakt van door de veehouder verstrekte bedrijfskleding.

Betreden van bedrijven/ locaties met evenhoevigen en pluimvee waar geen bedrijfshygiëneprotocol geldt:

- De auto parkeren op de daarvoor aangewezen/ gemarkeerde plaats. Is deze mogelijkheid niet aanwezig, dan parkeren buiten het terrein/ aan de openbare weg.
- Trek, voordat je het bedrijfsgedeelte betreedt, bij de auto schone/ ontsmette laarzen aan, dan wel schone laarzen met daarover wegwerphoesjes.
- Neem eventueel een wegwerp- overall, -handschoenen, mondkapje, etc. mee.
- Meld je bij de bedrijfsleider/ eigenaar via bel, intercom, telefoon, loket etc. Niet zondermeer de stal betreden.
- In principe worden laarzen en bedrijfskleding van het bedrijf zelf gebruikt. Is dit niet voorhanden/ vuil/ kapot, dan worden de eigen ontsmette laarzen en wegwerp overalls gebruikt;

Bij pluimvee: Gebruik altijd stal-eigen schoeisel dat door de houder wordt verstrekt. Indien de houder geen stal-eigen schoeisel verstrekt, gebruik dan overschoenen, over je laarzen heen, die je per stal wisselt.

Bij pluimvee: Gebruik per stal nieuwe wegwerphandschoenen.

- Voorkom zoveel mogelijk dat eigen materiaal naar een bedrijf wordt meegenomen en gebruik zoveel mogelijk het materiaal van de veehouder zelf. Kan dit niet, dan wordt het eigen materiaal voor en na gebruik zo goed mogelijk gereinigd en ontsmet.
- Laat de wegwerp materialen na gebruik achter op het bedrijf. Is dit niet mogelijk doe ze dan in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en bij eerste gelegenheid in een afvalbak/-container gedaan.
- Indien reinigen en ontsmetten ter plaatste niet mogelijk is, worden de gebruikte materialen opgeborgen in een gesloten plasticzak in het vuile gedeelte van de auto en zodra er een mogelijkheid is worden de materialen gereinigd en ontsmet.
- Was de handen met water en zeep of Desept gel 70% na het bezoek en gebruik, indien mogelijk, bij aanraking met dieren wegwerp handschoenen.
- Meld je af bij de bedrijfsleider/ eigenaar voordat je het bedrijf verlaat.

Voor het betreden van akker- en tuinbouwbedrijven waar ondernemer geen hygiënemaatregelen nodig acht en geen sprake is van een besmetverklaring geldt:

Trek voordat je het bedrijf betreedt wegwerphoesjes aan en laat deze na gebruik achter op het bedrijf.

4. Arbo, milieu en veiligheid

Neem alle voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de veiligheid van jezelf en anderen bij gebruik van het ontsmettingsmiddel in acht. Volg de gebruiksaanwijzing, het wettelijk gebruiksvoorschrift en de veiligheidsaanbevelingen op de verpakking op.

Extra aandachtspunten bij bezoek aan rundveebedrijven:

- Gebruik laarzen met stalen neuzen
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

Extra aandachtspunten bij bezoek aan pluimveebedrijven:

- Gebruik ruimzichtbril 3M type 2790A bij rechtstreeks contact met dieren

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat 3)

Extra aandachtspunten bij bezoek aan varkensbedrijven:

- Gebruik gehoorbescherming
- Gebruik mondkapje (cat 3)
- Gebruik wegwerphandschoenen bij contact met dieren

5. Divers

- 1) Houdt in de auto een scheiding tussen wel en niet gebruikt- en overig materiaal;
- 2) Zorg ervoor dat de laarzen bij het verlaten van de locatie zijn gereinigd. (geen smerige laarzen in de auto) Ontsmet de (eigen) laarzen als ze zijn gebruikt in de stal
- 3) Reinig de gebruikte elektronische apparatuur (laptop, fototoestel, telefoon e.d.) met de daarvoor bestemde vochtige doekjes.
- 4) Parkeer de auto niet in de nabijheid van de stal dan wel kadaverplaats c.q. kadavertonnen.

Bijlage 4 Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Aandachtspunten bij schadeopname in rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten

Het gebouw dat u gaat beoordelen is een rijksmonument of een gemeentelijk monument. Zoals u bekend gelden bijzondere regels voor het schadeherstel van monumenten. Soms geldt een vergunningplicht. Deze regels kunnen gevolgen hebben voor degene die schadevergoeding heeft aangevraagd. Wij geven u daarom enkele aandachtspunten voor de voorbereiding, uitvoering en afronding van de schadeopname.

Voorafgaand aan de schadeopname

Voorafgaand aan de schadeopname moet worden onderzocht welke regels gelden voor het herstel en onderhoud van het monument en welke consequenties deze regels kunnen hebben voor (o.a.) de herstmethode, de materiaalkeuze en de kosten van herstel.

Rijksmonumenten zijn beschermd op grond van de Erfgoedwet (voorheen: de Monumentenwet 1988). Een rijksmonument mag in principe niet worden ontsierd of in gevaar gebracht zonder omgevingsvergunning. Dat geldt niet alleen bij gebruik, maar ook bij herstel en sloop. Bij gewoon onderhoud geldt geen vergunningplicht als de *materiaalsoort en kleur* niet wijzigen. Ook geldt geen vergunningplicht bij inpartige veranderingen van een onderdeel dat uit het oogpunt van monumentenzorg geen waarde heeft. Over een (eventuele) vergunningaanvraag moet de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed advies uitbrengen. Zie hierover artikel 2.1 lid 1 onder f van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 3a van bijlage II bij het Besluit omgevingsrecht.

Gemeentelijke monumenten zijn (vaak) beschermd op grond van een gemeentelijke erfgoedverordening. Daarin staat vaak een vergelijkbare hoofdregel en uitzondering als hierboven beschreven voor rijksmonumenten. In de Erfgoedverordening staan precieze instructies over bijvoorbeeld het behoud van de *detaillering, profilering, vormgeving, materiaalsoort en kleur* bij normaal onderhoud (zonder omgevingsvergunning). Het is van belang de Erfgoedverordening goed te bekijken. Deze kan per gemeente verschillen. Over een (eventuele) vergunningaanvraag kan een gemeentelijke erfgoedcommissie (vaak) desgevraagd een advies uitbrengen. Zie hierover artikel 2.2 lid 1 onder b van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en (bijvoorbeeld) artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Groningen 2017 en artikel 14 van de Erfgoedverordening gemeente Midden-Groningen.

In **het bestemmingsplan** kunnen aanvullende (bouw)regels staan over het monument. Bovendien kan het monument tevens een karakteristieke, beeldbepalende en/of archeologische waarde hebben. Hiervoor gelden specifieke sloop-, herstel- en bouwregels. Het is daarom van belang ook het bestemmingsplan te raadplegen via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Tijdens de schadeopname

Tijdens de schadeopname moet zoveel mogelijk worden gezocht naar een wijze van herstel waarbij de monumentale (en eventueel ook karakteristieke en beeldbepalende) waarde behouden blijft. Hierbij zijn vrijwel altijd de keuze voor materiaal, kleur, vorm, detaillering en profilering belangrijk. Een herstmethode waarbij voornoemde elementen behouden blijven kan de schademelder de kosten en vertraging van een omgevingsvergunning besparen.

Bij het opstellen van het deskundigenrapport

In het deskundigenrapport moet zorgvuldig worden opgenomen of al dan niet bijzondere eisen gelden voor de geadviseerde herstmethode. Dat kan bijvoorbeeld inhouden dat de detaillering, profilering, vormgeving, materiaalkeuze en kleur niet mogen wijzigen. De hoogte schadevergoeding moet toereikend zijn om aan deze eisen te kunnen voldoen. Als een vergunningplicht geldt moet in het deskundigenrapport ook rekening worden gehouden met de kosten en vertraging daarvan.